

A forradalmi elmélet és gyakorlat alkotó szellemű továbbfejlesztése

A Román Kommunista Párt nézete szerint a társadalmi elmélet és gyakorlat fejlesztése objektív szükségesség, a forradalmi átalakítás elengedhetetlen követelménye. Az elmélet és a politikai gyakorlat gazdagítása azonban csak a pártok szabad és felelősségteljes tevékenysége alapján képzelhető el. A forradalmi elmélet nem egyszer s mindenkorra kidolgozott dogma, hanem „folyamatosan fejlődik és a gazdasági-társadalmi fejlődéssel, a világban végbemenő forradalmi átalakulásokkal együtt megújul — hangoztatta Nicolae Ceauşescu elvtárs. — Ezért minden pártnak módjában áll és hozzá is kell járulnia a világról és az életről alkotott forradalmi tanítás gazdagodásához.“

Az RKP legértékesebb ez irányú alkotó szellemű teljesítménye a pártprogram, amelynek kidolgozásához Nicolae Ceauşescu elvtárs tevékenyen hozzájárult. A program a dialektikus és történelmi materializmus szellemében tudományosan elemzi az ország társadalmi fejlődését, a világhelyzet alakulását, s mint ilyen, a romániai szocialista építés tapasztalatainak összegezése, olyan dokumentum, amely bátran jelöli ki a román társadalom jövőbeni fejlődésének irányvonalát. A program továbbfejlesztí a történelem és a humanizmus, a politológia és a gazdaságtan, a szabadság, demokrácia, haladás elméletét; kifejezi a párt, valamennyi dolgozó kollektív bölcsességét, amelyet a főtitkár alkotó szelleme, dinamizmusa, tisztánlátása termékenyít meg. Azon túlmenően pedig, hogy a marxista tanítás alkotó jellegű hazai alkalmazása és továbbfejlesztése egyúttal jövőkép előrevetítése, humanista üzenet is.

Melyek pártunk és főtitkára nézeteinek forrásai, honnan meríti eredetiségét, általánosító erejét és társadalmi hatékonyságát? Milyen vonatkozásban gazdagítottuk a forradalmi tanítást, a tudományos szocializmust, a társadalmi elméletet és gyakorlatot?

Válaszunk a következő: pártunk politikáját alkotó szellemiség, újtókézség, tudományos megalapozottság jellemzi. Mindez a forradalmi dialektika, a tudományos kommunizmus elméletének mély ismeretéből fakad; a párt és főtitkára gondosan elemzi, vizsgálja a társadalom fejlődésének igényeit, behatóan tanulmányozza az életet, fogékony a tudományos-műszaki forradalom kérdései iránt, nagy érdeklődéssel figyeli a nemzetközi munkásmozgalom és a nemzeti fõlszabadó harc jelenségeit. Mindez pártunk és főtitkára elméleti és gyakorlati tevékenységét különösen eredetivé teszi, hatékonyá, s a szocialista ideológiai és nevelési tevékenység előtt új távlatokat nyit.

A szocialista építésben elért sikereink, elméleti irányvonalunk helyessége — hangoztatta több alkalommal is Nicolae Ceauşescu elvtárs — jórészt onnan származik, hogy fölismertük helyzetünk sajátosságát, azokat a körülményeket, amelyek között a munkásosztály forradalmi elméletének igazságait itthon alkalmazzuk. Ez az irányulás hosszú történelmi tapasztalat eredménye, és lehetővé tette, hogy alkotó szellemben oldjuk meg a román társadalom szocialista átalakítása során felvetődött kérdéseket. Ez a gyakorlat ugyanakkor bebizonyította, pártunk alkalmas arra, hogy újító módon alkalmazza a marxizmust, s ezzel hozzájáruljon a forradalmi elmélet és gyakorlat gazdagításához, a haladó szellemiség erejének és hatékonyságának növeléséhez. A szocialista forradalom és építés általános törvényeiből, valamint hazánk konkrét adottságaiból kiindulva pártunk sajátos megoldásokat, formákat és módozatokat dolgozott és kísérletezett ki, s alkalmazott sikeresen hazánk gazdasági, társadalmi, művelődési, politikai viszonyaira.

A párt IX. kongresszusa óta eltelt éveket a forradalmi elmélet és gyakorlat termékeny erjedése, a szocialista építés, a nemzetközi élet jelenségeinek bátor és hozzáértő megközelítése jellemzi.

A pártdokumentumok, a pártprogram, a XII. kongresszus történelmi jelentőségű határozatai, gyakorlatilag a sokoldalúan fejlett szocialista társadalom építésében elért sikereink mind, mind tükrözik Nicolae Ceauşescu elvtárs alkotó jellegű hozzájárulását a forradalmi elmélet és gyakorlat gazdagításához, és ugyanakkor jelzik, hogy ez a hozzájárulás a dialektikus materializmus, a tudományos szocializmus elméletének és a forradalmi ideológiának a fő vonulatát gyarapítja. E vonu-

latgyarapító elemek a következők: a szocialista társadalmi rend folyamatossága dialektikájának megértése, megvilágítása; a sokoldalúan fejlett szocialista társadalom és a kommunizmus felé vezető átmenet alapelveinek jellemzése; a szocialista állam megerősödése, a nemzet hivatásának és növekvő szerepének elmélyült elemzése, a nemzeti függetlenség és önállóság elveinek érvényesítése; a nemzetiségi kérdés megoldása valamennyi dolgozó jogegyenlősége és egyenlő kötelezettségei alapján, nemzeti egység létrehozása a párt körül; a szocializmusban mutatkozó ellentmondások elemzése és megoldásuk módozatainak kidolgozása; a szocializmus és a demokrácia egységének megerősítése, a demokrácia elmélyítésének útja; az új gazdasági-pénzügyi mechanizmus, a munkásönigazgatás és az önálló elszámolás elveinek tisztázása; megfelelő arány kialakítása a fejlesztési és fogyasztási alap között egy erőteljes Románia kiépítése a múltból örökölt elmaradottságunk gyors behozatala céljából; a szocialista építés tartalmának és jövőbeli feladatainak meghatározása; realista és tudományos tisztázása annak, milyen feladatokat várnak Romániára a gazdasági és energetikai világválság közepette, hogy új lelőhelyek föltárása és magas szintű értékesítése révén saját fűtő- és nyersanyagbázisunkat megteremthessük; a forradalmi öntudat, a szocialista erkölcs és méltányosság jelentőségének érvényesítése az új rendszer céljainak elérésében; a sajátos nemzeti vonások és az egyetemes nemzetközi elvek közti dialektikus összefüggés; a kommunista és munkásmozgalom új egysége elveinek megalapozása; az új nemzetközi gazdasági és politikai rend ismérveinek tisztázása.

Az RKP elméleti és gyakorlati hozzájárulásainak egyike az a mód, ahogy mi értelmezzük a szocialista társadalom folyamatosságát és törvényszerűségeit. Pártunk sikerei mintegy megtestesítik azt a tételt, miszerint a kommunizmusra való átmenet szükségszerűen több összefüggő szakaszból áll. Miután a szocialista termelési viszonyok az egész országban általánossá váltak (1948—1965), miután kiépült az erős műszaki-anyagi alap, valamint megszilárdult a szocialista társadalom (1966—1970), lehetőség nyílt arra, hogy új szakaszba lépjünk: a sokoldalúan fejlett szocialista társadalom fölépítésének korába. A pártnak és főtítkárnak felfogása szerint a sokoldalúság nem jelenti pusztán az új rendszer irányvonalainak, céljainak számtani összegét, hanem a célkitűzések, elvárások egységes minőségi rendszerét, amely az arányosságra, egyensúlyra, összefüggésekre épül, s nem egyszerű tagadása az egyoldalúságnak, az egyirányú kiterjedésnek, ami a szocializmust megelőző rendszerek sajátja, hanem a dolgozó ember sokoldalú kifejlődésének előrevetítése. Eszerint a sokoldalúan fejlett szocialista társadalom a szocializmus magasabb szintje, amely a kommunisták, az egész nép munkájának és életének elméleti és gyakorlati programjára épül.

A Román Kommunista Párt és főtítkára jelentős mértékben gazdagította a társadalmi haladás jelenlegi tényezőinek és irányvételének meghatározását, a kortárs eszmék megközelítésének módozatait, a tudomány, a nevelés és oktatás szerepét a személyiség sokoldalú kialakításában, a tudomány és a műszaki haladás vívmányainak gazdasági-társadalmi alkalmazását illetően, továbbá a társadalmi ellentmondások megértésére és megoldásuk módozatainak körülírására, a társadalom tudományos vezetésének követelményeire és alapelveire vonatkozóan, valamint a párt vezető szerepe növekedésének tételét a sokoldalúan fejlett szocialista társadalom építésének mai szakaszában.

A materialista dialektika alapján pártunk úgy tekint az ellentmondásokra, mint a haladás serkentő tényezőire. Eszerint szembeszáll mind az ellentmondások funkcionális vagy diszfunkcionális szerepjellegét abszolutizáló dogmatikus fölfogásokkal, mind a szubjektivista magyarázatokkal, és az ellentmondások feloldásának valós, világos álláspontját képviseli. Ebben az értelemben mutat rá Nicolae Ceaușescu elvtárs: „Az élet azt bizonyítja, hogy a szocializmus körülményei közepette is léteznek és kialakulnak ellentmondások, és ha nem figyelnek föl rájuk, és nem értik meg idejében, és nem cselekednek tudatosan meghaladásuk végett, akkor antagoniztikussá válhatnak, összeütközéshez vezethetnek.“ Pártunknak az az álláspontja, hogy a szocialista társadalom fejlődése nyomán előálló ellentmondások hajtóerő-szerepét a társadalmi osztályok és csoportok érdekeinek és törekvéseinek a sokoldalúsága és e sokirányúság egysége föltételezi; az RKP érvényesíti ezt a dialektikus felfogást, és úgy véli, hogy a szocialista társadalom sokoldalú egysége a haladás jelentős hajtóerejévé válik. Az összes dolgozók egységes társadalma — a pártprogram értelmezésében — nemcsak magasabb fokra lép az ellentmondások megoldása nyomán, hanem mint azok objektív megnyilvánulási kerete biztosítja a különféle haladási vonulatok összekapcsolódását. A pártnak ez a kritikus, forradalmi szemlélete alkotó jellegű alapul szolgál az ellentétek egysége és harca dialektikus törvényének a megközelítésére és a materialista dialektika más törvényeinek tárgyalására. Ezek a törvények — hogy a társadalom megismerésének

és átalakításának elméleti és metodológiai vezérfonalaivá válhassanak — minden esetben, valós folyamatok általánosításának kifejezései kell hogy legyenek, és nem valamely merev gondolkodás elvont sémái.

A társadalom tudományos vezetésének kérdéstömege, valamint a párt és az állam vezető szerepe növekedésének kérdésköre terén is pártunk és főtitkára számottevően gazdagította a forradalmi elméletet. Pártunk álláspontja szerint a társadalom vezetésének tudománya mindenekelőtt politikai tudomány, elkötelezett, a cselekvés tudományaként értékeljük, alapelvei és módszerei pedig a vezetés hatékonyságának növelését célozzák. A társadalomvezetés tudományának elmélyült elsajátítása, a munkaelemzés és a döntéshozatal modern eljárásainak ismerete s azok alkalmazása növeli a pártvezetés hatékonyságát minden területen. Ez az új tudomány arra hivatott, hogy biztosítsa a párt vezető szerepének magas szinten való gyakorlatát. Minthogy a társadalmi élet szervezésében és vezetésében a pártnak központi szerepe van, ily módon betölti az egész nemzet politikai irányításának hivatását, s ebben az értelemben állandóan tökéletesíti mind a saját tevékenységét, mind az egész vezetési mechanizmust. A párt egyre szervezettebben és mélyebben épül be a társadalom életébe, s így valósítja meg a legmagasabb színvonalon vezető szerepét. A párt vezető szerepe fokozódásának tétele egybefonódik ama tétellel, amely a tömegek mind cselekvőbb részvételének szükségességét hangoztatja a társadalom vezetésében, s az egész nép tömörülését a párt körül. Pártunknak az az elve, hogy ne kívülről, hanem belülről, a társadalmi, állami és gazdasági szervek kebelében gyakorolja vezető szerepét; végeredményben ez biztosítja a párt vezető szerepének és a tömegek vezetésben való részvételének egységét, egybefonódását.

Némely utópisztikus elképzelésekkel szemben a pártprogram azt vallja, hogy a kommunista társadalomra nem lesz jellemző a társadalmi szervező és nevelői küldetés elhalása, nem, ezt demokratikus módon maga a nép tölti be. Kiemelendő ebben az értelemben nemcsak a párt és az állam történelmi hivatása, hanem az a mód is, ahogy a program — a klasszikusok tanítása szellemében — a párt és az állam jövőjének kérdését tárgyalja. Pártunk ez irányú elméleti hozzájárulásának két vonatkozását tárgyaljuk. Először: az RKP számol azzal az új helyzettel, hogy nálunk már megmutatkoznak az állam jövőbeli fejlődésének csirái; eszerint nem anticipál egy — száz évvel ezelőtti elvi előrelátásai szellemében —, hanem épp a mutakozó új vonások alapján sok konkrétummal, eszmeileg megalapozottan előrejelzi az állam és a kommunizmus jövőbeli alakulását. A kommunizmust egyébként nem elvont eszményként, hanem mint a forradalmi gyakorlat kérdését elemzi. Másodszor: abból a tapasztalatból kiindulva, miszerint az állam szerepe szakaszokként — objektív körülmények folytán — módosul, pártunk gazdagítja mind a szocialista állam fejlődéséről szóló elméletet, mind a társadalmi gyakorlatot, minthogy az adott történelmi szakasznak megfelelően optimális államvezetési formákat és eljárásokat dolgoz ki. Ily értelemben hangoztatta Nicolae Ceaușescu elvtárs, hogy ma már az élet hovatovább megköveteli az állam feladatainak módosítását, elnyomó szerepe csökkentését, gazdasági-társadalmi vezető szerepe hangsúlyozását.

Ez az irányzat egybeesik a szocialista demokrácia elmélyülésének minőségi fordulatával; erre vallanak a párt amaz intézkedései, amelyek a párt és az állami szervek, a tömegszervezetek, alkotási szövetségek, a sajtó, rádió szerepét és felelősségét hivatottak növelni a dolgozók tájékoztatásában és nevelésében. Ezáltal a nagyközönségre gyakorolt hatás, befolyás jogilag intézményesítették, az állam a tömegekre ruházta át bizonyos funkcióit, s ebben a helyzetben a jogrendszer, -elmélet és -gyakorlat szempontjából eddig ismeretlen, forradalmi távlatok nyílnak.

E célkitűzések azonban a szocialista demokrácia elmélyítése, a munkásönigazgatás kifejlesztése, az egységes agráripari tanácsok létrehozása — ami együttvéve mind, mind a termelés és a társadalom vezetésében való tömegrészvétel biztosításának a maga nemében egyedüli, eredeti, egységes rendszere, aminek a párt igen-igen nagy jelentőséget tulajdonít — nem valósul meg magától, hanem a tömegek szocialista öntudatának fejlődését, az új ember kialakulását föltételezi. Pártunk szembeszáll a „kialakul magától“ felfogás objektívizmusával, és a történelmi determinizmus szellemében utal a bonyolult, az objektív és szubjektív társadalmi tényezők közt fennálló kölcsönös összefüggésre, kiemeli ez utóbbiak fontos szerepét a társadalmi élet fejlődésében. A párt szembeszáll azzal a dogmatikus és szimplista tétellel, amely a társadalmi lét meghatározó szerepét messzemenően eltűzolja a tudattal szemben, kritikusan viszonyul a tudatnak a társadalmi változásokhoz viszonyított lemaradását fetiszizáló nézetekhez, és azt hangoztatja, hogy a szocialista társadalom tudatos építésének körülményei közt a társadalmi determinizmus feltételezi a tudat tevékeny, formatív, hatékony szerepét.

Ezeknek az elméleti megállapításoknak nyilván gyakorlati vonatkozásaik vannak. A pártprogram előírásai, Nicolae Ceaușescu elvtárs elméleti és gyakorlati út-

mutatásai alapján pártunk a XII. kongresszuson és az azt követő központi bizottsági üléseken egész sor olyan intézkedést hozott, amelyek biztosították a szükséges anyagi és pénzalapot ahhoz, hogy teljesíteni tudjuk az 1981—1985-ös ötéves terv célkitűzéseit, azaz „magasabb fokon folytatni a párt programjának valóra váltását, a nemzetgazdaság gyors ütemű fejlesztését, a tudományos-műszaki forradalom erőteljes érvényesítését minden területen, az új minőségre való áttérést a gazdasági-társadalmi tevékenység egészében“, aminek köszönhetően „Románia túllépi a fejlődő szocialista ország stádiumát, és közepesen fejlett szocialista ország lesz“.

A mai valóságnak megfelelően az RKP alkotó módon továbbfejleszti a nemzeti és nemzetközi kapcsolatáról vallott materialista nézetet. Az egyedi és az általános kapcsolatára vonatkozóan vallja, hogy ez elképzelhetetlen az előbbinek az utóbbi alá rendelésével. Dialektikus viszonyról lévén szó, elemei kölcsönösen feltételezik egymást. Ezért elméletileg helytelen dolog úgy beállítani a kérdést, hogy az általános (nemzetközi) tényezőt szembeállítsuk az egyedi (nemzeti) gazdagság feltételezettségével, vagy az egyedi tényezőt az általános nagy összefüggérendszerével. A nemzeti keretben sikeresen épülő szocializmus hasonló mértékben gazdagítja a szocializmus nemzetközi ügyét. Erre a fölfogásra épül pártunk kapcsolata a többi kommunista és munkáspárttal, ez az alapja államunk külpolitikájának és a nemzetközi gazdasági kapcsolatok átrendezését illető javaslatainak. Az új nemzetközi gazdasági rendre vonatkozó román álláspont, amelyet Nicolae Ceaușescu elvtárs fogalmazott meg, nagy általánosító erővel bír, korunk nagy kérdéseit fejezi ki, valamint megoldásuk módzatait is. Különösen nagy jelentőségűek és egyre szélesebb körű nemzetközi elismerést váltanak ki pártunk ama nézetei, amelyek a kommunista és munkásmozgalom akcióegységének alapelveit, az államok közti kapcsolat normáit, a haladás ismérveit, a nemzeti függetlenség és önállóság tiszteletben tartását, a népek biztonságának és a világ békéjének a feltételeit tisztázzák, alkotó, újító szellemben.

D. G. fordítása

Barcsay Jenő szénrajza